

СТАНОВИЩЕ

от

доц. д-р Красимир Иванов

за докторска дисертация на тема

„Качество на живот при родители на деца с нарушения в развитието“

докторант: Радина Станимирова Стоянова

научен ръководител: проф. д.пс.н. Соня Карабельова

Предложената за становище дисертационна разработка е посветена на сериозен, многопластов проблем вplиташ в себе си на първо място сериозното предизвикателство да отглеждаш дете с нарушение в развитието, необходимата пренастройка в модела на живот, който имат родителите и възможността за съхранение на качеството на живот и управление на промените неизбежно произтичащи от такава отговорност.

Тази проблематика е твърде малко разглеждана в дълбочина , акцента обикновено попада върху спецификата на нарушението, диагностичните моменти и вероятните възможности за корекция, и като че ли в страни остава въпроса за ефекта, който рефлектира върху качеството на живот на родителите. Този проблем изисква детайлно изучаване , анализ на процесите съпровождащи тази сложна житейска криза и извеждане на обобщен модел отправна точка за подпомагане на родителите имащи такава предизвикателство.

Структурно дисертационния труд отговаря на необходимите академични изисквания. Разработката включва три основни глави, обобщения и приложения на 163 страници, с много таблици и графики, които подпомагат осмислянето на данните. Литературният обзор съдържа 225 заглавия на латиница и единични на кирилица.

В теоретичният блок на дисертационното изследване са разгледани основните концепти и е направен обзор на спецификите на родителите на деца с нарушения в развитието, от гледна точка на адаптацията към диагнозата и състоянието на детето, теоретичните подходи за изследване на качеството на живот и влиянието на нарушенията в детското развитие върху качеството на живот на родителите. Прави се преглед на факторите, които повлияват справянето и стреса при тези родители във връзка със състоянието на детето. Дефиниран е конструкта перспектива за време, както и основните насоки, свързани с целеполагането. Разглежда се и влиянието

на личностните черти върху родителството. В теоретичната проличава умението на докторанта Радина Стоянова задълбочено да изследва научните разработки по темата и да интерпретира от своята гледна точка специфичните личностови промени, настъпващи при срещата с такова предизвикателство отглеждането на дете с нарушение на развитието. Умело са представени социалните, емоционални и когнитивни променливи, свързани с реакциите на родителите към състоянието на детето и са идентифицирани като маркери на благополучието на родителите и детето. Разгледана е ролята им върху семейното функциониране. Начинът, по който родителите концептуализират и интегрират социалните, емоционални и когнитивни компоненти, свързани със състоянието на техното дете, стои в основата на ефективната адаптация. Адаптацията, от своя страна, се разглежда като непрекъснат процес, в който родителите са в състояние чувствително да разчитат и да реагират на сигналите на детето им по начин, благоприятен за здравословното развитие, и служи като фокус при интервенциите за подобряване на функционирането на семейството.

В емпиричната част на дисертационното изследване са спазени изискванията относно цел, задачи, хипотези и инструментариум на психологичното изследване.

Очертана е теоретичната рамка на изследването, изведени са ясно целта и задачите и са представени основните изследователски хипотези.

Направен е кратък обзор на използваните инструменти и статистически анализи. Описана е изследователската процедура и се дава подробна информация за респондентите в изследването.

Представянето на резултатите от основното емпирично изследване е организирано в четири раздела:

1. Диференциращо влияние на демографските показатели върху качеството на живот, ресурсите и психичното здраве на родителите.
2. Взаимовръзки между качеството на живот, ресурсите, психичното здраве, перспективата за време и целепологането при родителите.
3. Директни и индиректни ефекти на личностните черти върху качеството на живот на родителите с медиатор перспективата за време.
4. Директни и индиректни ефекти на ресурсите на родителите върху качеството на живот.

Подробното представяне на резултатите от дисертационното изследване улеснява техния анализ, но и се явява отправна точка за други надграждащи изследвания в тази насока. Представени са силните страни на дисертационния труд, като ограниченията коректно са посочени. Прецизната разработка предложена за становище е показател за

професионалното отношение на докторант Радина Стоянова и нейният научен ръководител към тази сложна и многообразна проблематика свързана с изследването на качеството на живот в полето на здравната психология. Нямам критични забележки към дисертационната разработка.

В заключение считам, че докторската дисертация на Радина Стоянова е разработена, спрямо изискванията за докторската степен, като отразява нейният професионален поглед, отличен изследователски подход и сериозен научен потенциал.

Всичко това ми дава право да предложа на уважаемите членове на Научното жури да гласуват на Радина Стоянова да бъде присъдена образователната и научна степен „Доктор“ по научна специалност 3.2. Психология (Психология на здравето).

22 април 2021

Изготвил:

Варна

доц. д-р Красимир Иванов